ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 86. У Новом Саду, у уторак 27. јула (8. августа) 1893. Год. IX.

ЗЛО СЕ ЗЛИМ НЕ ЛЕЧИ!

У Угарској се јавила једна ретка птица, бела врана. *Један мађарски лист устаде против мађарског шовинизма и каже, да му је место у чарди, а не у државноме животу Угарске.* „Пештански Лојд“ од јуче донео је на уводноме месту један чланак, у ком се бори против шовинизма, јер овај само шкоди интересу и угледу угарске државе. Чисто не можемо да верујемо својим очима. Устаје против шовинизма! То много значи. Шовинизам је у Угарској размажено дете, коме су сви ласкали, тепали му, мазили га; све партије храниле су га политичким слаткишима, а и сама влада старала се, да му ништа не буде, да порасте, да ојача, те да може успешно деловати за угарску државу. Па против таке махне устаје један лист, који се истина не соли црвеном паприком, али који није ни мало утекао од оних листова, што се хране шовинизмом, па им то бог зна како прија. Један лист оделио се од опште струје. Један камичак пао у море, да начини таласе! Ако ова појава у садашњем времену и не може имати дубље политичке вредности, ипак зато, што је врло *решка*, ваља јој мало у очи погледати.

Но пре свега нужно је, да видимо, **како** „Пештански Лојд“ устаје против шовинизма, јер ми мислимо, да ћемо баш у тој околности наћи кључ, зашто шовинизам успева у Угарској.

Шта каже Лојд? Он исмева шовинизам. Каже, да према правоме родољубљу исто онолико вреди, колико мађарски шампањер према природном вину. Наводи, како се шовинизам злоупотребљава у политичкој борби, па шта више служи и личним интересима и сујетним прохтевима појединаца. Шовинизам раствара и обара. Велики мађарски људи као Деак, Етвеш, Андраши и Арањ нису били шовинисте. Шовинизам је и неплодан. Против шовинизма исти лист ставља „народну политику“, која показује успехе, а шовинизам је политика лажи, која изазива и одхрањује убојне фразе. Све што је у Угарској велико, стално и благословено, то је створила „народна политика“, а свеколиком злу извор је у шовинистичкој фрази.

Да „Лојд“ ово докаже, да потврди, како се „шовинистичка фраза“ испречава „народној политици“, позива се на држање шовиниста у реформи управе. Каже, да је познати Бела Гринвалд, (иначе злогласни шовиниста) уочио, шта вреди реформа управе за „народносне околности“ Угарске, па ипак мађарске шовинисте противе се тој реформи, а овамо у свом шовинизму служе се по највише разлозима Гринвалдовим.

Мађарске шовинисте — вели даље „Лојд“ — противе се и црквеној реформи, која зацело служи „народним интересима,“ као што су то претерани Румуни добро разумели, па ипак се шовинисте противе и тој реформи.

Шовинисте обарају државни ауторитет, јер за државу кажу, да је „корумпирана“, „аустријска“ и т. д Како ће така држава импонирати народностима?! Тако пита „Лојд.“

Доста нам је. Ту ћемо да за застанемо, јер смо дознали, *како* Лојд устаје против шовинизма. Више нам не треба; ми смо све разумели.

„Лојд“ не устаје против шовинизма, што је овај штетан, неправедан и по својој основи лажан; до душе он признаје да је такав, али би га он зато ипак трпио. Он против њега устаје зато, што је **пуст и махнит**, што не види, како се и на који начин се са шовинистичким жељама успевати може. Кад Лојдове речи превемо на прост језик, онда значе: Што се, луда браћо, дерете против нас, та ми сви једно хоћемо, само ми радимо опрезније и паметније, а ви се само дерете као луди и кварите нам посао. Шовинизам је гадан, зато га треба крити, да нас свет не види, да се не осрамотимо; њега треба „шверцовати“ под лепшим завијутком, треба га олепити „народним интересима,“ „државним угледом“ „народном политиком.“ А кад скинете тај завијутак, ви ћете видити, да скрива вашу политику. Ето ви се борите *против* реформе управе. Ми се за њу боримо баја зато, што је напреднија, у ствари годи нам, јер ће се с њом више мађаризирати. Ми се боримо за црквене реформе, јер као што кажемо пуца нам срце за слободоумним мислима, а права нам је намера, да се и црквом послужимо да можемо мађаризирати Ми смо се удружили с Аустријом, јер хоћемо да снагу целе монархије узмемо под аренду, те да будемо јачи у унутарњој политици, а кад будемо јачи, онда ћемо после лакше и мађаризирати.

Ово су *праве* мисли Лојдове против шовиниста.

Разлагање Лојдово је пре свега неискрено, разлози су му фалични, па зато му је и закључак нетачан. Ми би рекли, да та неискреност више шкоди Угарској, него бебукање једног Кароњија и Полоњија.

Ако је шовинизам једна лаж, онда је штетан ма се он јављао у каквој одећи. Још је опаснији кад се јавља под заштитом државних органа, јер се узалуд троши она снага, која би се на добре цели могла употребити. Празну вику ветар носи, али кад се озбиљни државници ставе у службу једне лажи, кад напрежу свој ум и улажу своје знање, да тој лажи победу извојују, — тада је зло и наопако.

Ми разумемо Полоњија и Кароњија, али „Лојдове“ патроне не разумемо. Или је шовинизам штетан, онда све мађарске патријоте треба да устану против њега, или је у њему спас Угарске, онда шта га се јавно стидите и одричете, шта застајате, шта се снебивате?!

Угарска држава по својој природи не може имати никакву „народну политику“. Она треба да буде јака против спољних непријатеља, да очува своју целокупност и независност, а у земљи треба да унапређује моралне, културне и материјалне цели својих грађана. Како се стави у службу „народних интереса“, она је запливала шовинистичком струјом и вртлог је мора тада ухватити. Да нема Векерла и Чакија, не би било Полоњија и Кароњија. Ако је народна идеја, која се огледа у мађаризацији, допуштена и оправдана, ако је за њу вредно борити се, онда морају јачати они, који хоће, да се мађаризира јаче и свим средствима, који хоће да та спасоносна политика буде силна и одлучна. Од Лојдове „народне политике“ до Полоњијева шовинизма само је један корак.

„Народна политика“ мађарског народа оправдана је, али та народна политика не сме искључиво господарити државном политиком. Мађарски народ културно лепо напредује, у њега се шири просвета, развија књижевност и новинарство, ничу и лепе вештине. *Така* народна политика треба и државне потпоре; али ту потребу требају и остале народности, које хоће да се развијају у својим народним особинама. Кад би се *сразмерно* и праведно и народности подупирале из државних средстава, колико мађарски народ — то би била народна политика угарске државе. Првенство мађарском народу свако признаје; тражи се само сразмер, који одговара правди и правици.

Али кад „народна политика“ треба да послужи мађаризацији, онда мора шовинизам да се јавља. Политика помађаривања је плодно земљиште, да семе шовинизма најбујније порасте. Не помаже пренемагање. *Лаж се сузбија истином, и лаж није мање одвратна, опасна и неправедна, ако увијено хоће да победи.* Или је шовинизам опасан по угарску државу, тада га се треба одрећи, или није, тада имају Кароњи и Полоњи право.

Шта хоће шовинизам? Да помађари остале народности и да надува величину мађарску. Је ли то могуће? Пошто није могуће треба отворено устати против њега, сузбијати га, а не потајно подупирати га узајмљеном државном снагом и под видом „народне политике.“

Против обесне и пусте политике шовинистичке важе само ови разлози: *Не можемо ми помађарити толике народности, јер је релативна већина њихова. Ми у свету никога рођенога немамо. Гледајмо да удесимо своју кућу, да нам свима добра буде, па и онима, који истина нису Мађари, али су вековима с нама делили и добро и зло. Нека сви љубе ову земљу, нека и народности буду готове све жртвовати за спас и славу отаџбине, друго не тражимо од њих. Државна снага нам треба за друго нешто, а не да је употребљавамо за сањарије усијаних глава. А кад будемо унутарње јаки, а то можемо бити ако сви грађани буду задовољни, тада се можемо полагано и постепено ослобађати бечког утицаја. Ми треба да се задовољимо оним, колико можемо својом културом да привлачимо и присвајамо; свако друго освајање и неправедно и неморално је и што је најглавније — немогуће је!* С оваким мислима може се сузбијати шовинизам.

Но тако неће Лојдови патрони. Они хоће помађаривање, али не ће обест шовиниста, а међутим губе из вида, да је вика шовинистичка нужна музика за помађаривање. Лаж расте, како се не треби, а камо ли још кад се скривено подупире. Како

ЛИСТАК

Црна жена.

Мађарски написао K. Mikcat.

И ја сам већ видео лице оне црне жене, што најбоље убија од свих жена. 1873. искези она овде последњи пут своје зубе — а на кога намигну, онај увехну и поста њен.

И сироту моју мајку је она покосила.

Кад сам примио писмо, већ је била сахрањена; мој брат Ђура, дечко од дванаест година, извести ме с неколико речи: „Мати је умрла. Не иди кући.“

Разуме се, да сам се одмах пожурио кући са сломљеним срцем, очајнички. Почео сам омаловажавати колеру. Па шта ми може од сада шкодити?

Али кад сам приспео у наш крај, где је црна жена држала свој двор, опет ме усплахири страшна промена, што ју почини.

Звона по сели не звоне ни у подне, ни у вече, жито непожњевено се замладило у родним долинама, одозго тера већ подмладак од опалог семена. По друму и за и преда мном возе празне мртвачке сандуке на коли. Цео свет се спрема на полазак . . .

Унутра у граду где је седиште судбеног стола, мирне су улице. Коло од кочија се котрља по камену некако аветински. Пред станом поджупановим поставили стражу; с голом сабљом коњаници, с гвозденим вилама сељаци чувају да му ко не уђе. Највећи господин у окружју се затворио од страха. Па зар и њему ти заповедаш, моћна црна жено!

Ни стао нисам, журио сам се даље нашем селу. Пре неколико недеља су се тужили како ово, па како оно, и година ће бити рђава, и жито ће слабо понети, крумпира, кукуруза, купуса не ће бити, од чега онда да живимо на зиму? Како се преокренула та тужба од то доба! Ко ће јести и оно мало, што је уродило?

И чим сам даље ишао, све ми је страшнији постојао мили, знани крај. Много је том и уобразиља допринела.

Бели, чијасти облаци плове по небу. К'о да су све саме аветиње с белим покровима, с косама од по хвата. У ваздуху се вије свила, а читава чета ситних мушица попадала на њене нити. Та и ове беле, застрте мушице као да су полудиле, тако се окрећу у ковитлац. Лице ми влажило од суза, кад кад га се дохвати ветрић па ми се учини, као да је донео мртвачки задај.

Раздражен сам непрестано узимао стакло са капљицама против колере.

У опћини Мало-Селце што лежи успут како се иде у моје село, тајанствено гору ватре од катрана. Пред кућама седе сељаци са женама, метли руке на крило као да није радни дан и време баш за рад.

Код неких господских вратница угледам до бунара како стоји мој рођак 'ча-Грга Насај. Јавим му се пријатељски, али он ме погледа тако страно, тако без осећаја, као каква животиња, ни поздрав ми не одврати, тек кад смо се подобрано одмакли, чујем где неко виче за мном: „ej, ej“.

Ча-Грга Насај је викао за мном. Пало му нешто на памет.

— Чуј рођаче! Ако прођеш кроз Малоселце, наврати се мојој заови Ситкејици, па јој реци да јој је умрла данас сестра.

Мукло, без осећаја је онда звиждио за мном. Одлучим да јавим смрт Насајевичину, могу бар кроз прозор викнути, туд смем рећи.

Али кад дођем до малог сеоског брежуљка, видим како ми у сусрет јаши чељаде од Ситкијевих.

— Докле 'ш с Богом, Ђуро?

— Носим поруку Насајици, да јој је умрла госпоја.

Можеш се вратити, Ђуро — ја носим поруку опет вашој госпођи, да је Насајица умрла.

Мало се мислио, али онда не нађе у целој ствари ништа необично, окрену се. „Богме, тако је, кад су обе умрле, могу саме то исприповедати једна другој на оном свету.“

Намргођено ме је погледала из далека родитељска кућа, димњак јој се није весело димио као некад, а могло је бити подне, сенка од фијакерских коња се јако умалила на блиставом песку, као да два месарска пса трче пред неугледном кочијом.

Прозори од куће ме гледају мило са својим стакленим очима, капци су затворени, пет склопљених очију се страшно укочило на ме.

Нико не изађе преда ме, ма да су чули лупу кола. Од суседне сељачке куће иза ограде је вирила глава Јове Казија, сељака. Гледао ме је, али ме не поздрави.

— Помоз Бог, Јово!

— Хм — промрмља кроз зубе па уморно скину с мене очи.

Прођем преко дворишта, у њему свуда смртна тишина. Покушам да отворим врата; сва су била закључана.

— Хеј, има-л кога живог, узвикнем.

Нико не одговори. Дудове гранчице на великој запари уморно шушташе, црне му јагоде тихо гледају под дрво.

Бела мачка изађе иза кокошињака и стаде бленути у мене. Чудила се, што види човека.

Али од стражњег малог дворишта дође ми до носа непријатан мирис од дима. Пођем онамо. Можда се шта упалило?

Јест, ватра је горила, пастирска ватра на сред дворишта. Крај ње ми је седио брат и наше псето. Брат ми пече кокош на ражњу, псето село на стражње ноге па гледа са својим жутим искреним очима како се пече кокош.

— Здраво Ђуро, ти си то? Ej сироте!

Дете подигну очи, упозна ме, устаде

се допушта *оправданости* оне цели, коју желе шовинисте, да постигну — махнитост и обест сама се јавља и из себе расте. Против болесних израштаја нуждан је анатомски нож, а не бапско бајање и топли облози. Како се оборила устава, која дели паметну политику од махните — лудост мора набујати као нека бујица, јер тим обарањем луда политика добија своје оправдање. Опасне идеје као и рђави људи треба да се држе у моралној стези, а не да се хране шећером. То Лојдови патрони не могу да разуму, те се још љуте, што је шовинизам толико порастао, да и њима смета.

Управо смешно је, како су и озбиљни мађарски политичари кратковиди и запитивени. Најбоље се ово њихово обележје види из „Лојдовог“ чланка. Кад осуђује шовинизам, — не може бити лепше. То је и „лаж“ и „фраза,“ он „ствара суровост“ — и „шири фриволност“, „руши и обара.“ Све лепо и красно. А како га треба лечити, њих мудрост остави, као да си је руком однео. Нема је ни за лек!

Против шовинизма треба се друкчије борити, па да се сузбије. Чиста, отворена праведна политика може расчистити овај загушљив политички ваздух. Све је друго — обмана, само обмана!

Прослава у Црној Гори.

Последњи број (29.) „Глас Црногорца“ доноси опис лепе културне светковине. На првоме месту доноси ове поздраве:

Њ. В. Цару Александру III.

Петроград.

Цетиње, 13. јула. Моја земља свечано слави сутра јубилеј четиристогодишњице прве печатње словенске у Црној Гори. Добар број университета руских престављен је. На срцу ми је то доставити највећем Словенину и да му заиштем његове благослове на ту светковину по превосходству словенску.

С поштовањем одани
Никола.

*

Николи I., Књазу Црне Горе.

Цетиње.

Петроград, 14. јула. Здружујући се из свег срца чувствима која пробуђује у Русији светковина по превасходству словенска коју Црна Гора слави и њен омиљени књаз, молим Ваше Височанство да примите моја честитања и искрену хвалу за чувства, која ми изразисте.

Александар.

*

Сл. одбору за прославу ободске штампарије.

Цетиње.

Карловци, 14. јула. Призивајући благослов Божиј на 400 годјубиларну прославу радосно кличем: Слава основатељима прве српске штампарије! Слава дичној Црној Гори! Слава њеном јуначком Господару као протектору те лијепе прославе!

Георгије
патријарх српски.

*

Од руске императорске академије наука.

Црна Гора јуначки је одбранила од вјековних непријатеља своју православну вјеру, народност и независност, и њезина славна дјела позната су свему свијету. — Али тај необориви бедем словенства није само витешким подвизима обиљежио своју битност на страницама историје: већ је четири стотина година, од кад је у њеним врлетима основана друга словенска штампарија, то је — годину дана доцније од прве у Кракову, мало више од педесет година послије прве књиге, која је изашла из Гутенбергове штампарије, а шездесет година прије него се појавила штампарија у Москви. — Неповољне прилике и догађаји, који су за тим шљедовали, стали су на пут даљем напредовању; али тешка прошлост минула је, а сјајна будућност свиће земљи, којој на челу стоји господар, који сједињава у својој особи, као хероји Илијаде, и вођу и пјесника.

Императорска академија наука, као преставница руске науке, од све душе честита Црној Гори сјајно светковање четиристогодишњице њених првих умних успјеха и срдачно жели, драгој браћи рускога народа, најбржег напретка, како у умном тако и у политичном животу.

9. јуна 1893. године.

Предсједник императорске академије наука
велики кнез
Константин.

Представка саборског одбора

поднесена Њег. Царском и Апостолском Краљевском Величанству у предмету црквено-политичног програма високог краљев. угар. министарства.

Ваше царско и апостолско-краљевско Величанство!

Најмилостивији Господару наш!

Висока кр. уг. влада Вашег Величанства предложила је још прошле године заступничком дому земаљског сабора свој програм у погледу уређења тако званих црквено политичких питања, а ове године поднела му је у изведење тога програма три законска предлога, наиме: о грађанским матицама, о рецепцији израилћанске вере, и о слободном вршењу вероисповести, а четврти: о обавезном грађанском браку, поднеће сабору у скорој будућности.

Против тога црквено-политичнога програма и на њему основаних законских предлога, којих наређења од чести захватају у сам унутарњи живот цркве и лишавају цркву многих, по Божијем закону припадајућих јој права, а та права присвајају држави, изјавили су се једнодушно предстатељи две најстарије и највеће хришћанске цркве у земљи, римокатоличке и источно-православне, поднели су Вашем Величанству и високој влади Вашег Величанства своје најпонизније представке и споменице, у којима наглашују с једне стране велику повреду, која ће се цркви и црквеним законима нанети, а с друге стране штетне и опасне последице, које ће и по цркву и по државу настати, ако ти законски предлози законом постану.

Понаособ и преосвештени српски православни епископат митрополије карловачке поднео је Његовој Преузвишености г. кр. уг. министру-председнику Дру Александру Векерле-у своју представку од 9. (21.) маја 1893. у којој је становиште своје према законским предлозима, о којима је реч, са гледишта божанствених установа источно-православне цркве обележио и штетне последице наређења у тим предлозима садржаних истакнуо, а усудио се у исти мах и Вашем царском и апостолско-краљевском Величанству припасти с најпонизнијом молбом, да бисте Ваше Величанство српску источно-православну цркву и најверњи српски народ у отачаску заштиту узети и од претеће опасности најмилостивије нас сачувати благоволили.

Но како се питања, покренута у често поменутом црквено-политичном програму и на њему основаним законским предлозима од чести дотичу и правног круга народно-црквене автономије, која српском источно-православном народу у опсегу митрополије карловачке на основу земаљских закона у пословима цркве, школе и на ове односећих се заклада припада, то се и најпонизнији саборски одбор, који је постављен у смислу §. 21. саборског устројства потврђеног превишњим решењем Вашег Величанства од 14. маја 1875, као излив српског православног народно-црквеног сабора, који је по §. 18. саборског устројства позван, да се стара за одржање народно-црквене автономије, побуђеним нашао, да предложене законске основе са гледишта установа ове автономије у посматрање узме и своје становиште обележи, и учинио је то у својој, Његовој Преузвишености господину кр. уг. министру-председнику поднесеној и овде под ·/. у најдубљој понизности у препису прикљученој представци, у којој изјављује, да је он у овом предмету једног мишљења са преосвештеним српским источно-православним епископатом, и да се молби епископата за најмилостивије отклоњење поднесених законских предлога придружује и исту подупире.

Доносећи ово у најдубљем страхопоштовању до превишњег знања Вашег Величанства, с поданичким поклонством прибегава овај верно одани саборски одбор Вашем Величанству с најпонизнијом молбом, да бисте Ваше царско и апостолско-краљевско Величанство здружене молбе преосвештеног српског православног епископата и овог најпонизнијег саборског одбора у интересу одржања српске-источно-православне народно-црквене автономије у отачаско милостиви обзир узети благоволили.

Из седнице саборског одбора држане у *Карловцима* 12. (24.) јуна 1893.

Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства
Верно-одани српски православни народно црквени саборски одбор:

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

Представка саборског одбора

поднесена кр. уг. министру-председнику Дру Александру Векерле-у у предмету црквено-политичног програма високог краљ. уг. министарства.

С. О. $\frac{1664}{\text{ex } 1893.}$

Преузвишени Господине Министре-Председниче!

Црквено политични програм високе кр. уг. владе, у изведење којега је иста висока влада до сад земаљском законодавству три законска предлога поднети изволила, наиме: предлог о уважању грађанских матица, о рецепцији израилћанске вере и о слободном вршењу вероисповести, дочим ће му четврти законски предлог, о обавезном грађанском браку, скорим поднети, — дао је повода не само јавном мњењу, да се о питањима, која у оквир тога програма спадају, путем штампе и иним начином изјави, него је изазвао и званичне енунцијације црквених власти и тела, и односно црквених предстојника, у којима су они, који су у првом реду позвани, да са гледишта вероучења, права и интереса својих цркава просуде и оцене замашај наумљених законских установа по цркве и црквени и религиозно-морални живот верних њиховој управи поверених, своја становишта према црквено-политичном програму томе и законским предлозима, о којима је реч, потанко обележили.

Предстатељи најстаријих хришћанских цркава у земљи, римо-католичке и православне грчко-источне, — које се и највећим бројем верних одликују — изјавили су се махом сви против предложеног црквено-политичног програма и законских предлога, који су из њега потекли.

И српски источно-православни преосвештени епископат митрополије карловачке, као онај фактор у цркви својој, који је у првом реду позван, да чува и брани светињу црквених догмата и целину њених светих обреда, а к томе и цело поље унутарње црквене управе од сваке напасти и повреде, које би буди с које стране доћи могле, такође је узео у расуђење сва питања предложенога црквено-политичнога програма високог кр. уг. министарства, и као резултат свога саветовања поднео је Његовом царском и апостолско-краљевском Величанству и Вашој Преузвишености своје најпонизније представке од 9. (21.) маја т. г., у којима се одлучно против наумљених црквено-политичних реформама изјавио, обележивши ове као по сам опстанак српске православне цркве опасним и по религиозно-морални живот њених верних штетним.

Но глас преосвештеног српског православног епископата, који се сматра највишим аукторитетом у чисто духовно-црквеним стварима, могао би се можда — обзиром на то, да покренута у црквено-политичном програму питања премашују чисто духовну страну цркве и захватају од чести и у њен спољашњи живот и у њене световног значаја одношаје, и да по

да ме загрли. Али се ни не насмеја, нит показа какво весеље.

Погледам му у мало лице: дечко се са свим постарио. Три велике боре се набрале међ обрвама и горе на челу, па као да су од мрамора издубиле се, заокружиле.

— Па шта радиш ти ту брацо?

— Справљам ручак — одговори равнодушно.

— Шта, зар нема никог да ти скува?

— Никог! рече сухо.

— Па где су? запитам потмуло.

— Ко?

— Остали!

— Умрли су.

— И слуге?

— Који несу умрли, разбегли се.

— Па зар неси знао, јадниче, отићи до ког рођака?

— Не пуштају ме никамо. Боје ме се.

— Зар немаш никог свога?

— Никог, само псето. Али њему ја дајем јести.

— Могао си бар ући у собе.

— Тамо се опет ја бојим. У свакој је умро по неко.

Седнем и ја поред ватре, „ђаво мали“ поче опет окретати ражањ, а псето поче копати јаму предњим ногама.

— Шибе, Ипољу! повиче мој брат љутито. Зар није било доста? Зар још један гроб треба, још један гроб.

— Ваљада тек нећеш то да кажеш . . .

— То, то. Ипољ увек зна, увек јаму копа кад год треба од нас ко да умре.

Следила је мучна тишина, ја сам ју прекинуо говорећи више себи:

— Не може их још много копати.

Мој брат, још пре три недеље брбљаво дете, не одговори ништа, само је ражањ окретао и гледао ватру.

Привучем га себи ближе и загрлим му плаву главицу.

— Мило моје сироче! Реци ми кад је умрла мати?

— Не знам — рече равнодушно — не бројим од онда дане. Мени се чини, давно је било!

— А какав је био укоп? Зашто ме неси позвао кући?

— Укоп? — одговори он. Ко би ишао сад на укоп? Клапка кочијаш узео сандук и унео га у гробницу. Тамо је сада!

Из очију ми пођоше сузе и сташе падати у ватру. Од сваке капље пламен јаче букну.

— Не плачи — рече дете осоро. Будимо људи! Нека дође што мора доћи.

— А сиромах верни Клапка, шта је с њим?

Тако су нам звали у селу кочијаша, јер је некада служио под Клапком, и тим се увек хвалио.

— Тај умире тамо на ђубрету.

Отрчим онамо; збиља је онде лежало старо чељаде. Лице му је јако поцрнило и као да му је зима. С тога се успужао на ђубриште, откуд долази топла пара.

Дуго се борио с колером храбри коњаник. Кад му је од прилике још пре две недеље ушао грч у ногу, сети се оног ратног лукавства, па свеза кости од ноге изнад колена са врло јаким оплетеним канапом, да би тако крвоток препречио.

Није му ништа ни било. Извукао се. И хвалио се тим на све стране.

„Пред Клапком уступа, гле, колера“.

Но пре три дана се колера опет предомисли и дође потајно с бљувањем. Сад јој сирома Клапка попустио, ено онде лежи сада без свести, поцрнио, само му се још очи беле.

— Клапка, драги Мишо Клапка. Погледај ме још једаред. Ја сам ту . . . дошао сам. Познајеш ме, је-ли, познајеш ли ме?

Отвори очи. По црном лицу као да прелети сива сенка. То је требало да буде осмех.

Покрену руку, поче да креће и једну ногу, као јагње кад умире.

Познао ме, видело се на њему како се напреже да се подигне. Приђем му са свим близу и извадим из џепа боцу са капљицама против колере.

Око је било сада затворено. Али опет опази, нека и од смрти већа снага му шапну, да му је у руци стакло и разјапи угасито-плава уста.

Улијем у њих неколико капљица, на то му се појавишена лицу знаци уживања, неколико тамних бора се скупи око усана.

Стресе се, слепо се око мирно заталаса и као да му кину проголицано грло, чу се стењање, па онда уједаред паде натраг и умре у мислима, да ракије пије. Остале гутљаје може на другом свету прогутати . . .

Жалио сам то старо чељаде и одлучим да га сахраним у гробници поред својих родитеља, њих је он верно служио много десетина година.

— Право је копао Ипољ, — рекох кад дођох дечаку. Миша је умро.

— Је-ли, рекао сам да псето зна — рече ми брат без сваког изненађења.

Оно четир-пет дана, они страшни призори, што их је преживио, не само да га постарише, него му и срце сасвим отупише. Поста старац пре него што је престао бити дете.

Још онога дана одведем га у град мом рођаку судији. Тамо надимише сирото дете, преобукоше га. Гризао се, вурао се, није се дао.

Од то доба прође баш дванаест година — али нико ми не виде брата да се смешка, смеје. Баш онако равнодушно, тужно гледа у свет, као што је онда у ватру.

Јак, снажан човек поста и зацело неје немогуће да му и лепе, беле жене често не гладе чело.

. . . Али оне три дубоке боре, које је црна жена тамо оставила, беле жене не знају избрисати.

Превео **Н. Д.**

томе засецају и у она дела, која се дотичу правног круга народно-црквене автономије српског православног народа, и по томе и делокруга српског православног народно-црквеног сабора, као оног органа у српској православној цркви, који је по § 1. саборског устројства потврђеног превишњим решењем од 14. маја 1875. заступство српског православног народа у опсегу српске митрополије у стварима *цркве*, школе и на ове односећих се закада, те по §. 18. истог саборског устројства има да се стара о одржању народно-црквене автономије, а по § 19. има да уређује послове цркве, који нису чисто духовног значаја, — могао би се по томе једностраним сматрати, и то тим више, што долази од чисто духовног тела, у којем световни верни нису заступљени.

Погледом дакле на ту околност, па и на то, да срп. прав. нар. црк. сабор није на окупу, да би се и он као тело, у којем је и световни елеменат цркве и то по превасходству представљен, од своје стране могао изјавити о питањима, што спадају у често поменути црквено-политични програм, а с друге стране, погледом на то, да је у смислу §. 21. горе позванога саборског устројства постављени саборски одбор излив срп. правосл. народно-црквеног сабора и таково тело, у којем је осим духовног елемента представљен у истој мери као и у народно-црквеном сабору и световни елеменат цркве, саборски одбор — известивши се својим путем о питањима у више пута споменутом црквено-политичном програму високе кр. уг. владе садржаним и о становишту, што га у тим питањима преосвештени срп. прав. епископат заузима, као и о корацима од стране епископата у обрану права цркве учињенима — сматра себе позваним и обвезаним, да и он своје становиште у тој ствари обележи, и по томе узима себи слободу Вашој Преузвишености у пуној понизности изјавити, да је он у погледу оних, превећ штетних и вредоносних последица, које би из изведења предложеног црк. политичног програма, особито по спољашње одношаје срп. правосл. цркве и народно црквену автономију српског народа потекле, једнога мишљења са преосвештеним епископатом, и да мора против законских предлога, који су намењени изведењу тога црквено-политичног програма, исто тако као и епископат одлучно глас свој подићи, и то тим пре, што би се наумљеним црквено-политичним законима укинуо делокруг црквених власти, који се односи на вођење матица рођених, венчаних и умрлих, и на судство у брачним парницама, у којега уређивању и вршењу према саборским уредбама, потврђеним превишњим решењима од 10. августа 1868, 29. маја 1871. и 14. маја 1875. и световни чланови цркве учествују, те у следству тога Вашу Преузвишеност најучтивије известити, да се он представкама преосвештеног срп. ист. православног епископата карловачке митрополије од 9. (21.) маја 1893. највишем месту и Вашој Преузвишености поднесенима у свему придружује и молбу епископата за најмилостивије отклоњење горе истакнутих законских предлога подупире.

Из седнице саборског одбора, држане у *Карловцима* 12. (24.) јуна 1893.

Георгије Бранковић, с. р.
Патријарх.

Са главне скупштине

„српског учитељског конвикта у Новом Саду“, држане 22. јулија (3. августа) 1893. у Новом Саду.

У овдашњој вишој девојачкој школи искупили се поменутог дана српски учитељи на редовну главну скупштину српског учитељског конвикта, племените и родољубиве установе, која има тако лепу цел: да обезбеди децу сиромашних српских учитеља.

Кад се узме у обзир ово доба годишње и прилике, у којима живи наше учитељство, можемо бити задовољни са оним бројем наших учитеља који су дошли на ову главну скупштину српског учитељског конвикта.

Седница ове главне скупштине почела је у 10 часова пре подне.

Председник **Аркадије Варађанин** моли пре свега, да се констатује, да-ли има прописан и потребан број присутних чланова, па с тога умољава перовођу *Ђ. Милића*, да прочита, колико имаде присутних чланова.

Перовођа **Ђ. Милић** прочита имена присутних редовних и чланова потпомагача; свега их има присутних 30.

Пошто је дакле констатовано, да је доста присутних чланова, председник Аркадије Варађанин отвара седницу и поздравља присутне госте из Србије и Босне захваљујући им, што се одазваше братском позиву, те дођоше на ову скупштину срп. учитељског конвикта па им жели, да понесу одавде исто тако пријатне утиске и успомене, као што су их понели из Београда они Срби-учитељи из Аустро-Угарске, који су приликом откривања Гавриловићева споменика били у Београду.

За тим председник јавља скупштини, да се упокојио један члан српског учитељског конвикта, Милан Стојичић, учитељ у Сент-Мартону. Скупштина одаје покојнику почаст устајањем с места и усклицима: слава му!

На дневном реду је извештај управног одбора о стању друштвеног капитала. Извештај је прочитао председник А. Варађанин. Из тог извештаја се види, да је друштвени капитал већ сада прешао своту од 20,000 фор., а крајем пете године, када конвикт има да ступи у живот, надати се да ће главнина износити до 30,000 фор., тако да ће се у заводу моћи одмах у почетку издржавати 20 питомаца. Што се тиче чланова друштвених, до сада их има свега редовних 106, а потпомагача 91. Легат пок. *Томе Зековића* од 1000 фор. уложен је у штедионицу и већ је донео 30 фор. интереса. Што је пок. Т. Зековић оставио тај легат учитељском конвикту и што је тај легат тако брзо прешао у својину конвикта и што је тако брзо уплаћен, има се захвалити заступнику друштвеном, *дру Илији Вучетићу*, коме је друштво путем изасланства захвалило на заузимљивости и труду. Председник ставља скупштини до знања, да је срп. учитељски конвикт добио још једног добротвора у особи пок. *Александра Трифунца од Бајфе*, који је оставио конвикту 200 фор. Осим тога ношени су у више наших места тасови у цркви, што је конвикту донело опет близу 300 ф. Председник се обраћа члановима скупштине, да се сваки у свом месту заузме у том погледу и да се стави у споразум са свештеницима, те да се тасови још који пут носе у корист конвикта. Осим тога приређене су у разним српским местима забаве у корист конвикта, које су такође умножиле приходима својим капитал конвикта; те забаве приређивали су или сами учитељи и учитељице или се приређивале њиховом иницијативом, с тога им се мора јавно одати захвалност. Осим тога одликовали се и поједини чланови конвикта одушевљавајући за ову установу и прибавили су друштву више чланова; у том се особито одликовао потпредседник Гавра Путник и још неки чланови друштвени. Тако је фонд ове године опет нарастао са 400 форинти.

Против неких немарних чланова, који ни на трипуташњу опомену од стране управног одбора не одговорише дужности својој, употребиће се судска помоћ. — Друштво је хтело да купи за своје цели кућу гђе Савке Суботићке на сенској пијаци. Поседница је искала 9000 фор. али и да вуче кирију за ову годину. Пошто се то није могло примити, то ће се морати гледати или да се купи која друга кућа, или да се купи који празан „плац“, па да се на њему назида са свим згодна кућа.

После објашњења председникова на питање двојице чланова, шта ће бити са немарним члановима, који нису подмирили своју чланарину, извештај управног одбора *узима се једногласно на знање*.

Члан *Тоша Ракић* чита за тим извештај натпрегледачког одбора о рачунима. Целокупно имање на крају 1892. г. износило је 18.833 ф. 54 н. Извештај је овај такођер примљен на знање једногласно а дата је опросница на рачунима Александру Јорговићу и Мити Ђорђевићу, благајницима, и стављена им је у записник захвалност на труду и мару, који су иста два члана показивали у свом руковању благајном друштвеном. — За тим је узет на знање и извештај о рачунима од 1. јануара до 1. јунија о. г.; имање друштвено за ово I. поглавље 1893. г. износи 19,918 фор. 66 нов., а кад се уз то урачунају камате, преко 20,000 фор., што је скупштина узела на знање.

Председник подсећа скупштину, да г. *Паја Арновљевић*, бележник из Модоша, имаде великих заслуга по срп. учитељски конвикт, што је скренуо пажњу В. Кнежевића, великог добротвора овог конвикта, на ову установу кад је исти добротвор хтео да остави своје имање на добротворне цели, које би особито српском учитељству ишле у прилог. И заиста, заузимањем г. Арновљевића оставио је Кнежевић 6000 фор. срп. учитељском конвикту, још онда, када статути друштвени беху код министарства, а и остало своје имање завештао је које на потпомагање сиромашних Срба-приправника у Сомбору, које на издавање школских књига, што би их српски учитељи написали. С тога председник мисли, да ће скупштина једнодушно прихватити предлог, да се г. Паја Арновљевић, који је стекао овој племенитој установи тако великог добротвора, изабере за *почасног* члана.

Скупштина једногласно прими предлог председников.

Осим тога председник саопштава скупштини, да имаде и таких фондова, којим рукују поједине наше црквене општине а који су као и конвикт намењени помагању нашег учитељства, па с тога председник мисли, да се исте општине умоле да уступе приносе тих фондова учитељском конвикту односно да се обрати Школском Савету, да то одобри и дозволи. Таки су фондови: фонд од прихода школских књига, које је за српске основне школе писао пок. др. Ђ. Натошевић; тај фонд је до сада нарастао на 200 фор. и њиме рукује српска црк. општина у Сомбору. Други такав фонд је овде у Новом Саду; износи 300 фор. и у то је уложио г. А. Пајевић 100 фор. С тога председник предлаже, да се скупштина обрати на наш Школски Савет, да овај одобри да се приноси од та два фонда евентуално сами фондови додају капиталу срп. учитељског конвикта. — Тај је предлог једногласно примљен.

За тим председник говори о том, како би се могло доћи до згодне куће, која би одговарала намерама конвикта. Мисли, да се и овом приликом, као и приликом оснивања саме ове установе, апелује на родољубље и свест народа, да помогне да ова хумана установа до краја буде успешно изведена. Најбоље би било, да се издају мале обвезнице на 5 ф. па да се сваком, ко уз ту обвезницу позајми друштву 5 ф. врати иста сума *без* камате. На тај начин би се могло временом скупити до једно 20,000 фор., колико би стала једна са свим лепа и пространа кућа. — Скупштина усваја то мишљење у начелу и овлашћује управни одбор, да може купити кућу.

Члан *Стеван Јаношевић* у кратко износи значај овог конвикта по српске учитеље и по српски народ па баш с тога треба гледати да се што више српских учитеља упишу за чланове конвикта. С тога предлаже, да се сваке године штампају и имена чланова а и оних српских учитеља, који нису чланови, те би тиме на ове била учињена морална пресија, да се упишу за чланове конвикта.

Према овом предлогу излази потпредседник *Гавра Путник* с предлогом, да се скупштина обрати нашим епископима и епархијским школским надзорницима, да ови пораде на томе да се учитељи наши што више уписују у конвикт. Члан *Гига Војновић* допуњава предлог Гавре Путника у толико, што предлаже да се у Тројединици умоле *окружни ирошопрезвитери*, да се заузму за учитељски конвикт.

Члан *Велько Петровић* предлаже, да се издају срећке, као што су и Хрвати радили при оснивању „учитељског дома,“ па да се те срећке разашљу у народ и да се и Хрватима пошаљу, јер су и њихове срећке за оснивање „учитељског дома“ куповали и Срби, те тако помогли Хрватима основати поменути дом.

Тајник *Ђ. Милић* је против свих тих предлога, јер сваки онај који треба ово друштво и ову установу уписаће се и сам без ичијег посредовања. Предлаже да се пређе преко тих предлога. Пошто је Гавра Путник узео завршну реч и изјавио, да прима допуну Гиге Војновића

Председник ставља на гласање сва четири предлога и то најпре предлог Ђ. Милића, који друштво прими већином гласова, тако да су остали онда отпали осим предлога Вељка Петровића, који је скупштина у начелу примила.

Председник Аркадије Варађанин саопштава друштву, да је сад на реду избор нових часника. Председник захваљује у своје и у име свега чаништва на поверењу, које је друштво указало досадањем чаништву, па моли скупштину да изабере нове часнике.

Председничко место заузима *Пајо Мандић* и приступа се избору чаништва. На свеопшту жељу прима се и на даље председничке дужности заслужни досадањи председник г. *Аркадије Варађанин*, кога скупштина поздрави са бурним: живео! Исто тако је с акламацијом изабран *Г. Путник* за подпредседника, а *Ђорђе Милић* за тајника друштвеног. Пошто се *Миша Ђорђевић* никако није могао примити благајничке дужности, скупштина је решила, да се за благајника изабере *Панта Јовановић*, а да му, док не оздрави, буде заменик Мита Ђорђевић.

За тим је обављен избор *управног* одбора, у који су изабрани: Мита Ђорђевић, Љуб. Михаиловић, Глиша Миладиновић и Ђорђе Милић из Новога Сада, у смислу друштвених правила. Са стране пак: Гига Војновић, Никола Јовановић, Ћира Каракашевић, Коста Шијачки, Велько Петровић, Пајо Мандић, Јован Петровић из Шова и Тоша Ракић.

У натпрегледачки одбор су изабрани: Мита Пејић, Ж. Алексић и Стеван Жекић.

Пошто су још изабрани за оверовљење скупштинског записника: К. Стефановић, Ј. З. Медурић и Срдан Увалић,

Председник захваљује члановима и гостима и затвара ову седницу. Скупштина се разилази са узвиком: живео председник!

За тим су сви отишли на парастос умрлим члановима и добротворима конвикта.

На парастосу чинодејствоваху прота М. *Ћирић*, почасни протопресвитер П. *Балша* и парох Божидар *Поповић*.

*

После парастоса искупили се чланови скупштине и гости са стране на банкет у овд. Нешковићевој пивари. Банкет је текао у врло пријатном расположењу; за ручком је пало више лепих и родољубивих здравица. Гости из Србије, који су били на овој скупштини растали се са својом браћом најсрдачније и понеће из средине своје прекосавске браће најпријатније успомене.

Ми можемо бити задовољни са радом и напретком конвикта и баш тај напредак треба да нас побуди те да оберучке прихватимо и негујемо ову лепу установу, која ће многом српском сирочету утрти сузу с лица.

Политички преглед.

— **Министарска наредба у погледу немачког језика.** Угарски министар унутрашњих послова, Хијероними, упутио је на све муниципије окружницу, у којој ставља до знања, да муниципије од сада са свима војничким властима, осим корских заповедништава, воде преписку на мађарском језику. Наредба ова је последица изјаве пок. ратног министра барона Бауера, што ју је овај учинио у угарској делегацији на интерпелацију Коломана Села. Опозицијони листови мађарски сматрају и ово за победу мађарске идеје, којој се, по њихову мишљењу, и војничке власти много опирале, кад нису хтеле да примају поднеске на мађарском језику.

— Поводом **забране Коларове прославе у Угарској** развила се жестока дебата између словачких „Народних Новина“ и мађарских листова. Словачки лист са основом пребацује Мађарима, да су нелиберални и нетолерантни, кад забрањују једном народу од три милијона душа да прослави успомену на свог песника. То пребацивање је тим оправданије, што се та забрана догодила у земљи, која се толико хвали са слободе и либерализма. Мађарско-чивутска штампа пак у Пешти са свим је заборавила на своје достојанство па се служи најгорим речима против Словака и њихових родољуба; у свом гневу употребљава тон, који јој само претеран шовинизам диктира. Ми и опет велимо, да се на такав начин непристрасни људи никада не могу уверити, да су захтеви народносни у Угарској неправедни.

— **Србија.** Народна скупштина почела је своје седнице. На седници од 22. јула прочитан је указ, да се поднесе предлог уговора између Србије и Велике Британије. За тим се дебатовало о нишкој трошарини, у којој су дебати учествовали Пера Вукићевић и Вукашин Петровић. Предлог о трошарини примљен је у начелу а и поједини чланови су примљени у првом читању. — У скупштинској седници од суботе, 24. о. м., дебатовало се између осталог и о новим монополима. У току дебате долазило је до оштрих сукоба између радикала и напредњака. Радикали су тврдили, да је бив. напредњачки министар финансије, Вукашин Петровић, највише крив рђавом финансијском стању у Србији и потрзаху рад напредњака Рајовића као председника ратног суда против радикалних учесника у зајечарској буни 1883. г. Вукашин Петровић је позвао радикалну већину, да га стави под оптужбу и изјавио је, да је готов да се брани пред судом. Рајовић је пак изјавио уз бурне протесте радикалске, да је увек строго по законима радио.

— **Бисмарков орган „Хамб. Нахрихтен“** доказује, да се Немачка не би заплела у ђумручки рат са Русијом, да немачка дипломација није била попустљива према другим државама. Разуме се, да је чланак истог листа наперен против грофа Капривија и садашње политике немачке, коју Бисмарк не одобрава, али и против Аустро-Угарске. Аустро-Угарска се труди, да се користи ђумручким ратом између Немачке и Русије. Аустро-угарска штампа изражава своје негодовање на оваковом писању Бисмаркова листа.

— **Енглески адмирал о енглеској ратној морнарици.** Енглески адмирал *сер Г. Фипс Хорнби*, који је врло чувен у енглеским поморским круговима, написао је врло значајан чланак о енглеској марини, у којем између осталог вели: „Не треба да тајимо, *да је наша превласт на мору прошла.* Енглеска марина треба годишње бар 20,000.000 фун. стер. (преко 200 мил. фор.) Ни за часак се не устежем да изјавим, *да ми немамо у резерви ни бродова ни морнара, који би били потпуно спремни*, у погрес факту, да треба три године, да се опреми један брод, а седам, да се морнар изобрази за своју службу. *Ни у једној грани марине нисмо спремни за рат.* Особито оскудевамо у лађама за угаљ, а без тога наша флота не вреди ништа. Само у миру износимо годишње 27,000 000 тона угља, а са нашим данашњим крсташицама не би се могли латити сигурног пренашања угља.“ Ово је прави Касандрин глас у енглеским поморским круговима.

— **Руска флота у средиземном мору.** Вест, да Русија намерава установити сталну ескадру у Средиземном мору и да је Француска готова, да тој ескадри уступи једну своју станицу, изазвала је, као што „Пол. Кор.“ јавља, у Цариграду неко узбуђење. Ако заиста има каква страха због тог у турским круговима, тај страх је само у том случају основан, ако би Турска у случају рата пристала уз тројни савез. Но Турска, научена прошлошћу, за цело то неће учинити, и онда страх, који немачки лист импутира Турској, пре ће бити страх — бечких и берлинских кругова. — Поводом овог новог корака руске владе, ваља подсетити, да је Русија имала још у прошлом столећу станицу за своју флоту у

Средиземном мору и то у пристаништу Махону на острву Минорци (близу Шпањолске), која је служила као операцијони базис за време рата у Архипелагу и Мореји 1770. г., у којем се рату и прославила руска флота уништивши турску у малоазијском заливу код Чесме. И у овом столећу, у 60-тим годинама, имала је Русија своју средиземноморску станицу у Вилфаншу близу Нице. Од 1870. г амо Русија је више пута чинила покушаје, да добије опет таку станицу и та ће јој се тежња сада по свој прилици и остварити.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 26. јула 1893.

— **Гости из Новога Сада,** који су били у **Црној Гори** вратили се својим кућама. У суботу су дошли лађом: др. Ђ. Дера, Стеван Лекић, др. Јован Велимировић и Јован Грчић. У недељу до подне дошли су железничким возом: др. Илија Вучетић са својим сином Миливојем, др. Младен Јојкић, Арса Пајевић са својим посинком Пајицом, Хаџи-Гавра Плавшић; Др. Љ. Радивојевић и А. Сандић остали су још у Црној Гори. Путници се вратили преко Метковића, Мостара, Сарајева и Брода. Сергије Шакрак-Нинић разболео се на путу, те је с тога морао отићи у Будимпешту да се лечи. Са Цетиња су пошли у прошлу недељу у јутру.

Сви, који су се вратили с црногорске прославе не могу довољно да се нахвале, како је светковина величанствено испала и како је големо гостољубље браће Црногораца.

Пре поласка у суботу био је др. Вучетић у подужој аудијенцији код Његовог Височанства Књаза Николе, да се у име гостију Срба из Угарске захвали на топлом и срдачном гостољубљу црногорском. Кнез га је врло милостиво примио и изјавио му је, да поздравља све госте Србе из Угарске.

— **Радња епархијских власти бачке епархије**. Епархијски *административни одбор* држаће своју седницу сутра, у уторак 27. јулија, а епархијска *конзисторија* прексутра, у среду 28. јулија по ст. к.

— **Личне вести**. У нашој вароши бавио се неколико дана заповедник XIII. војеног кора подмаршал *Антоније Бехтолдсхајм*, који је дошао из Загреба, да прегледа петроварадинску 70. пуковнију. Бехтолдсхајм је отпутовао јуче у недељу, натраг у Загреб.

— **Страјк месара у Новом Саду**. Новосадски месари страјкују: неће да секу свињско месо с тога, што им је од стране власти наређено, да морају сваки комад да кољу на ововарошкој кланици, а забрањено им је, да кољу свиње код својих кућа. Радознали смо, ко ће пре попустати: власт или месари?

— **Српски поздрави о Коларовој свечаности**. На прославу стогодишњице од рођења славног словачког песника Јана Колара, коју су прославу Мађари забранили, отишло је и српских брзојавних поздрава и то: из *Руме* поздравили су свечаност: *Михајло Мишић* и *Станоје Станојевић*; из *Београда*: академици архимандрит *Никифор Дучић* и *Стојан Новаковић*.

— **Добротвор српске цркве**. „Србобрану“ пишу из Вуковара: „Као што ће вам бити познато, саградио је наш уважени грађанин и велетржац, г. Алекса Пауновић, на свом добру „Трешња“ красну српско-православну цркву, те је за здравље и напредак свога сина Радивоја 1893. посветио великомученику Прокопију. Ове године, кад му је син постао пунољетан, учинио је г. Пауновић тој цркви велики завештај, те јој је дао за вековечно издржавање 20 јутара ораће земље, врло леп виноград и красну „Вилу“. Тим иметком управљаће српска православна црквена општина у Вуковару, која је увек високо штовала и уважавала доброчинства г. Пауновића. Дај Боже, да се на овака богоугодна дела угледају и други синци српскога народа, те да се сете своје матере цркве.“

— **Забавиље**. На новоустановљена места забавиља у Мокрину изабрате су гђца Етел Марјан и гђа Зорка Рићички рођена Дејановића.

— **Промена поседа**. Општинско представништво Тиса-Хиђошко, решило је пре кратког времена, да купи половину спахилука тисахиђошког од досадањег поседника баруна Симона Реваја. Спахилук је 2320 јутара велик, а куповна је цена 720.000 фор. Од горње земље ће општина 1100 јутара пашњака задржати, а остало ће у мањим парцелама продати. Срећно!

— **Погазио га железнички воз.** Прошле недеље ноћу, као што кикиндска „Садашњост“ јавља, прегазио је бечкеречко-кикиндски воз Цвету Прекајског, који је поред железничке пруге пасао волове те несрећом заспао на самој прузи.

— **Бесједу с игранком** приређује Јасеновачка српска омладина 27. јула, (8. авг.) у корист српске основне школе у Јасеновцу са овим распоредом: 1. „Нек душман види“ од Д. Јенка, пјева мјешовити збор српске омладине, којом равна г. Ђ. Ј. Димовић. 2. „Мали Павле“ од В. Ига, по преводу М. П. Шапчанина, декламује гђца Загорка Мачкићева. 3. „Да сам јадна“, срп. нар. пјесма, углазбио Корнелије Станковић, пјева мјешовити збор српске омладине, управља г. Ђ. Ј. Димовић. 4. „Пећина на Руднику“ од Војислава, декламује гђца Олга Стојановићевз. 5. „Боже братинства“, косовска химна, од Д. Јенка, пјева мјешовити збор срп. омладине под управом г. Ђ. Ј. Димовића. 6. Избирачица, шаљива игра с пјевањем у три чина, од К. Трифковића. II. Дио. Веселе, српске и друге игре.

— **Споменици у Београду**. На Калимегдану подигнуће великошколско друштво филолога месеца септембра о. г. споменик великом српском филологу, Ђури Даничићу, а онда и песнику Ђури Јакшићу. Исто тако ће у септембру бити готов споменик највећем нашем природњаку, дру Јосифу Панчићу, који у парку на великом тргу подиже београдска општина.

ТЕЛЕГРАМИ уредништву „Браника.“

БЕОГРАД, 26. јулија. Истражни одбор довршио је свој рад и сутра или прекосутра поднеће свој извештај. који је врло мршав, скупштини на претрес. Истражни одбор је преслушавао Рибарца кроз три дана свега 18 часова, али му не могаше наћи ни у чему праве кривице. Преслушавао је одбор и многе бив либералне окружне начелнике, али ни један од њих није својим исказом теретио Стојана Рибарца. Само искази некојих телеграфских чиновника терете Рибарца, али га и ти стварно не терете.

Трговина.

НОВИ САД, 26. јула. (7. августа.) Минулих је дана радња са раном тромо ишла. На горњим пијацама шеница је слабо нуђена, но, и воља за куп је била ограничена, Само боље зрно је одржало и нешто унапредило цену докле је лошија роба 5 и 10 н., изгубила од досадање цене. На нашој пијаци није знатније промене. Довоз је средан, а цене се досадање одржале; прво шенично зрно ценом напредовало. Цена: Шеница 7 ф. 60—70—80 н. Наполица 6 ф. 50—60 н. Зоб 7 ф. 20 н. Јечам 5 ф. 60—70 н. Кукуруз 5 ф. 40 н. Све од 100 клг.

*

Од суботе овамо имадосмо на окупу годишњи вашар; овај је био добро посећен но услед доцне и мршаве жетве те мало новци, вашар је доста лоше испао, пролазила је најпотребнија ситна роба за кућу и економију.

*

Исказ о унешеној и на варошком кантару премереној храни и осталих предмета у Нови Сад од 1—31. јула т. г.

Жита 540834 кгр. Зоби 16516 к. Јечма 47517 к. Кукуруза 244455 к. Репице 258 к. Пасуља 1386 к. Мешовите робе 5894 к. Зелена грашка 3488 к. Кромпида 74322 к. Парадајса 29143 к. Зелена пасуља 112640 к. мешовита поорћа 1208 к.

Дотерано је: 57 ксм. прасица, 422 ком. назимади, 67 ком. дебелих свиња, 176 ком. мршавих свиња 1389 ком. јагњаца, 55 ком. оваца, 226 ком. телаца, 99 ком. рогате марве.

На Дунаву утоварено је: у лађу „Персида“ Дунђерски 3000 мц. жита. — Истоварено је 47124 куб. мет. дрва за горење, 18000 куб. мет. грађарских дрва, и 154000 печених цигаља.

*

БУДИМПЕШТА 25. (6. августа.) Само боље шенично зрно је одржало и нешто унепредило цену; лошија шеница попустила. Раж, 10 н., зоб, 5—10 н., кукуруз 5 н. јефтинији.

Шеница за јесен 7 ф. 65—66 н., за пролеће шеница 8 ф. 02—03 н., кукуруза за авг. септ. 5 ф. 25—27 н. Репица кол. за авг. септ. 16 ф. 10—20 н.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будимпешти 26. јула (7. августа.) 1893.

Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 86 н.
4% угар. ренте у злату. .	115 ф. 60 н.
4% „ „ „ крунама.	94 ф. 55 н.
Деонице угарске банке . .	336 ф. 50 н.
Деонице аустро-угар. банке.	417 ф. 25 н.
Немачке државе марке . .	61 ф. 35 н.

Огласи.

Е. 997. — I. 192. 1—3

Едикт.

Услед бракоразводне тужбе Јелене Ристић рођ. Ђукић из Сефкерина против супруга јој Саве Ристића, бившег становника панчевачког, који је незнано куда у свет отишао, овим се Сава Ристић позива, да се за шест месеци овој конзисторији пријави или место свог пребивања означи, јер ће се у противном случају брачни спор овај и без њега по прописима закона решити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 12. (24.) јула 1893. држане.

Е. 940. — I. 96. 1—3

Едикт.

Услед бракоразводне тужбе Милеве Бошковић рођ. Јовановић из Панчева против супруга јој Стевана Бошковић, бившег становника панчевачког, који је незнано куда у свет отишао, овим се исти Стеван Бошковић позива, да се за шест месеци овој конзисторији пријави, или место свог пребивања означи, јер ће се у противном случају брачни спор овај и беа њега по прописима закога решити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 12. (24.) јула 1893. држане.

СТЕЧАЈ. 1—3

На ново установљеном српском вероисповедном забавишту, расписује се стечај на место забавиље. Плата је 300 фор. а вр. слободан стан и огрев. Забавиља мора бити Српкиња православне вере, и ако већ испит за забавиљу имала неби, дужна ће бити исти за две године положити. Изабрана забавиља имаће по потреби и своју помагачицу.

Рок стечају траје до 28. августа (9. септ.) 1893. год.

Из седнице шк. одбора држане у Турији 23. јула 1893.

Јован П. Петровић, перовођа шк. одбора. **Богољуб Јојкић**, председник шк. одбора.

Број 5256 — 1893. 3—3

Оглас.

Овим се у смислу закључка градског заступства од 27. јула т. год. број 90 од стране подписаног градског поглаварства даје на знање, да ће се путем јавне дражбе, која ће се у просторијама овог поглаварства 23. августа т. г. у 10 сати пре подне држати, издавати под закуп на 3 године почевши од 1. јануара 1894. сљедећа општинска земљишта лежећа у подручју овога града:

1. Земљиште под кат. бројем 1751—64 у површини од 210 јут. 705 □°.
2. Земљиште под кат. бројем 1749—50 у површини од 209 јут. 816 □°.
3. Земљиште под кат. бројем 1767—74 од 88 јут. 753 □° и то под следећим уветом.

а) Исклична цена биће за сваку годину по јутру 15 фор. а. вр.

б) Сваки дражбоватељ дужан је пре упочете дражбе положити у име жаобине у руке дражбеног поверенства за земље, на коју је вољан дражбовати, 5% од изкличне цене.

в) Жаобина ће се вратити дражбоватељима тек после одобрене дражбе од стране градског заступства.

г) Дражбава ће се усмено и уз писмене понуде, које се овом градском поглаварству до дана и сахата добро запечаћене поднети и на даље да су провиђене са прописаним биљегом, горе означеном жаобином и очитовањем, да су дражбоватељу сви дражбени увјети позвати, те да на њих пристаје.

Остали дражбени увјети могу се код подписаног градског поглаварства увидити у званичним сахатима.

Градско поглаварство.

У Митровици, 30. јула 1893.

За градског начелника

Др. Н. Јовановић.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на ново установљено место учитељице на четвероразредној женској верозаконској школи у Вел. Средишту.

Са овим местом скопчана је плата од 320 фор. а. вр. које она месечно унапред прима, 40 фор. за држање поћорне школе, 10 фор. у име писарног паушала, ½ ланца пољске баште на коју је учитељица дужна порез и еквивалент плаћати, 4 хвата тврдих дрва, слободан стан са две собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрана учитељица дужна је, све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати као и ручни рад и кућарство и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабеевене до 22 августа 1893. црквено-школском одеору поенети.

Приметити се има, да ће изабрана учитељица тек 1. октобоо сдносно 1. новембра своје место моћи заузети, од којег дана ће јој се и плата упутити.

Из седнице црквено-школског одбора у Вел. Средишту, 11. јула 1893. држане.

1—3 **Црквено школски одбор.**

Стечај. 3—3

На српско-православној женској школи у Сарајеву треба једна учитељица. Плата је 600 фор. (Шест стотина фор.) годишње; за станарину и огрев имаће 200 фор., а послије сваких пет година службовања повишица од 50 фор. годишње и 30 ф. путног трошка.

Ако би се јавила учитељица, која је слушала вишу педагогију, па да може заузети место у вишој дјевојачкој школи, имала би првенство и 200 фор. више плате.

У исто вријеме треба један професор, односно учитељ, који је слушао вишу педагогију, или који је бар неколико година био управитељ на српској вјероисповједној школи

Дужност истога била би, да управља српском основном мушком и женском, као и вишом дјевојачком школом, а у исто вријеме да предаје неке предмете, на вишој дјевојачкој школи.

Плата управитељу 1200 фор, и накнада за стан и огрјев по 200 фор. годишње. Изабрани има свако пет година службовања повишицу 50 ф., и 30 фор. путног трошка.

Молитељи имају доказати, да су Срби правсл. вјере и да су прописане науке свршили.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу потписаном школ. одбору најдаље до 10. августа по старом календару.

Сарајево 1. јуна 1893.

Одбор српско-православне народне школе

Продајем

један *билијар* са свима стварима што око њега потребују; даље једну *машину* (*тр̆ујер*) за чишћење жита. Ове ствари због моје непотребе продајем по врло умереној цени. Купци нека се обрате на потписаног.

У *Тиса Хиђошу* (Торонталска жупанија).

ДУШАН КОМАН

трговац и угоститељ Тиса Хиђошке читаонице.

2—3

ЗА ПОЧЕТНИКА

добра прилика, да, са малим капиталом може једну добру радњу

С ПАМУКОМ И ШПЕЦЕРАЈОМ

примити.

Коста Арнот,
у Мокрину.

МАРИАХИЛФСКА

ТРГОВАЧКА ШКОЛА У БЕЧУ

(Mariahilfer Handelsschule in Wien, VI. Mariahilferstrasse 107.)

Цел је ове школе, да младиће за две године у свима трговачким наукама обучи и тако усавршпи, да су у стању у сваком трговачком комптору или новчаном заводу добро радити. У трговачким струкама учи се исто што и у трговачким академијама, а разлика између ове школе и академије само је та, што се у академијама осим чисто трговачких предмета уче још и многи други, који за трговца нису од потребе; због тих предмета пак траје учење на академијама 3 и 4 године, дочим се на овој школи та иста трговачка цел **за 2 године** постигне.

На истој предају 17 одабраних професора и ваљаних стручњака, а успех у прошлој години био је тако изврстан, да су од **236** ђака 57, дакле четвртина свију ђака са похвалним и одличним успехом (mit Vorzug), а само 5 са недовољним успехом свршили. — Скоро сви ђаци (осим неколицине), који су прошле године ову школу свршили, већ су до данас смештени са лепом платом у угледним трговачким кућама и заводима.

Потписани управитељ као Србин пази особито на Србе ђаке, а да би исти што лакше и боље своју цељ постигли, држе се за њих засебни часови, у којима им Србин учитељ помаже на српском и немачком језику. Ако се пак довољан број ђака Срба пријави отвориће се за њих засебно оделење, у ком ће се и на српском и на немачком језику предавати.

Програм шаље се на захтевање франко.

Стан и кост збринуће потписани по жељи код честитих фамилија.

Проф. НИКОЛА КАПАМАЏЈА
управитељ.

3—6

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду